

Emma Wahlberg Lervik
FoU samfunnsfag
Vår 2021

**Fordypningsoppgave vår 2021, 6.semester
MGLU3511 – Samfunnskritikk, medborgerskap og
forskningsmetode for samfunnsfag**

Navn: Emma Wahlberg Lervik

**Antall tegn (inkl. mellomrom, litteraturliste og innholdsfortegnelse, ekskl. forside,
sammendrag og vedlegg): 39905**

NTNU	1
Fordypningsoppgave vår 2021, 6.semester MGLU3511 – Samfunnskritikk, medborgerskap og forskningsmetode for samfunnsfag.....	1
Hvordan kan vi se sammenheng mellom klassebakgrunn, utdanning og politisk engasjement? Med utgangspunkt i ICCS 2016.	3
Sammendrag	3
Stikkord	3
Innledning.....	4
ICCS	5
Teori	5
Metode.....	8
Analyse og resultat	9
Uavhengig og avhengige variabler.....	9
Diskusjon.....	13
Aspirasjon om utdanning, foreldres utdanning og toppolitikk.....	13
Utdanning og potensiale for politisk engasjement	14
Skolens rolle i opplæring til demokrati og medborgerskap	15
Avslutning	16
Litteratur	18
Vedlegg	22

Hvordan kan vi se sammenheng mellom klassebakgrunn, utdanning og politisk engasjement? Med utgangspunkt i ICCS 2016.

Sammendrag

Den politiske eliten i Norge synes å representere én del av befolkningen i større grad enn andre. Det norske demokratiet og de stemmeberettigede tilhører alle samfunnslag og har ulikt utdanningsnivå. Klassebakgrunn og foreldres utdanning er tilsynelatende viktige faktorer i valg av egen utdanning, og dette vil i neste omgang kunne være en viktig faktor for respondentene på ICCS 2016's fremtidige politiske engasjement. Tidligere forskning på området viser at det er klare sammenhenger mellom utdanning, klassebakgrunn og politisk engasjement, i tillegg til at dette i stor grad kan overføres fra foreldre til barn. I tillegg omtales nyhetskonsum som en avgjørende faktor innen demokratisk teori. ICCS 2016 viste at tradisjonelle nyhetskanaler fungerte dårlig på respondentene. Det trekkes også fram at skolen har liten grad av mulighet til å påvirke elevenes forståelse av demokrati og medborgerskap, sammenliknet med foreldre og hjemmemiljø. Dette kan igjen ses i sammenheng med klassebakgrunn, og valg og/eller forventning om eget utdanningsløp. Med Kunnskapsløftet (Kunnskapsdepartementet, 2020) kom det tverrfaglige temaet *Demokrati og medborgerskap* inn i skolehverdagen, og med ICCS 2022 forestående vil det i fremtiden bli interessant å se utviklingen i respondentenes demokrati- og medborgerskapskompetanse.

Stikkord

Ungdom, samfunnsengasjement, medborgerskap, klassebakgrunn, politikk, ICCS 2016

Dersom man undersøker utdanningsnivået til de mest sentrale politiske personlighetene i Norge, finner man at et overveldende flertall av stortingsrepresentantene i perioden 2013-2017 har høyere utdanning. De folkevalgte på Stortinget og i regjeringen skal representere folket. Vil en politisk elite med overvekt av universitets- og høyskoleutdannede være en god representasjon av den norske befolkningen? Med utgangspunkt i ICCS-undersøkelsen fra 2016 skal jeg i denne oppgaven undersøke sammenhengen mellom klassebakgrunn, utdanning og politisk engasjement. Jeg vil benytte meg av SPSS for å analysere datamaterialet fra denne undersøkelsen, og videre besvare problemstillingen min. Særlig Patrick Lie Andersens kapittel «Den norske politiske eliten. Sammenhengen mellom politiske posisjoner, klassebakgrunn og utdanning» (2017) vil være sentral i denne oppgaven.

For å kunne si noe om politisk engasjement har jeg i denne oppgaven valgt å se på blant annet nyhetskonsum som mulig årsak til dette. Nyheter presenteres som en svært viktig faktor for demokratiet av blant andre Natalie Fenton (2010). Her vil i tillegg Anders Helgerud (2017) og hans teorier knyttet opp mot kvalitative intervju om nyhetskonsum gjort av Eiri Elvestad (2015) bli spesielt relevant. I tillegg undersøker jeg sammenhenger mellom foreldres utdanning og egen forventet utdanning, siden dette presenteres av blant andre Anders Bakken (2016) og Kristinn Hegna (2014) som noe som i stor grad henger sammen. Slike sammenhenger finner vi også i analyse av datasettet fra ICCS 2016. Jon Lauglo & Tormod Øia (2006) finner at det er sammenheng mellom utdanning og politisk engasjement, og Patrick Lie Andersen (2017) skriver at politisk engasjement kan nedarves fra forelder til barn. Derfor vil det i denne oppgaven bli lagt fram tabeller som viser både foreldres utdanningsnivå og gjennomsnittlig lønn innen de gitte utdanningsnivåene.

Med Kunnskapsløftet (Kunnskapsdepartementet, 2020) ble demokrati og medborgerskap, sammen med tre andre tema, innført som tverrfaglige tema i skolen. Analyser av ICCS-undersøkelsen fra 2016 viser at det var en tendens til at forskjellen i kunnskap om og forståelse av demokrati og medborgerskap blant elever med foreldre med og uten høyere utdanning har jevnet seg ut noe siden ICCS 2009. Med ny læreplan i bakhodet vil det derfor bli interessant å se resultatene fra den kommende undersøkelsen som planlegges gjennomført i 2022, og se om tendensen som ble oppdaget mellom 2009 og 2016 fortsetter. Denne oppgaven har til hensikt å si noe om sammenhengen mellom klassebakgrunn, utdanning og politisk engasjement, og deler av konklusjonen vil handle om at dagens politiske elite i større grad har høyere utdanning enn det respondentene på ICCS 2016 ser for seg å ta. Dette gjør

noe med representasjonen av befolkningen i den folkevalgte forsamlingen, og det kan derfor også stilles spørsmål om representasjon.

For å på best mulig måte kunne se på sammenhengen innen det som nå er blitt nevnt, har jeg valgt problemstillingen «Hvordan kan vi se sammenheng mellom utdanning, klassebakgrunn og politisk engasjement? Med utgangspunkt i ICCS 2016». Her vil jeg spesielt se på hvordan foreldres utdanning, og dermed klassebakgrunn, er medvirkende faktor respondentenes valg av utdanning. Ved å velge en slik problemstilling håper jeg å rette fokus mot viktigheten av hjemmeforhold og hvordan man påvirkes av det man kommer fra. Denne problemstillingen vil i stor grad være aktuell på grunn av den nye læreplanen og innføring av *demokrati og medborgerskap* som tverrfaglig tema (Kunnskapsdepartementet, 2020). Først presenterer jeg relevant teori og tidligere forskning innen temaet. Deretter gjør jeg rede for de metodiske valgene som er foretatt, i forbindelse med både undersøkelsen og denne oppgaven. I analysekapittelet trekker jeg fram og analyserer en rekke variabler fra ICCS 2016 for å kunne belyse problemstillingen. Etter dette drøfter jeg funnene i analysen opp mot teorien, og til slutt samler jeg trådene, retter blikket framover, og ser mot gjennomføring av ICCS 2022.

ICCS

International Civic and Citizenship Education Study forkortes som ICCS, og er en internasjonal undersøkelse blant 9.klassinger. Undersøkelsen gjennomføres i regi av IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement), og har til hensikt å «undersøke hvordan denne aldersgruppen både kjenner til, utøver og forberedes til rollen som demokratiske medborgere i dagens og framtidens samfunn» (Huang, Ødegård, Hegna, Svagård, Helland & Seland, 2017, s.3) Norge deltok i denne undersøkelsen i 2009 og 2016, og skal også delta i undersøkelsen som skal gjennomføres i 2022. Datasettet denne oppgaven tar utgangspunkt i er norske elevers besvarelser på undersøkelsen i 2016.

Teori

Kjell A. Eliassen (1985) skriver at «Det demokratiske ideal er at eliten skal utgjøre et «speilbilde» av befolkningen. Dette idealet er aldri oppnådd i noe samfunn. Kanskje nettopp derfor har spørsmålet som hvem som blir politikere alltid vært et engasjerende tema» (s. 109). Han skriver også at det er en systematisk skjevhet i rekrutteringsmønsteret i politikken, og at denne skjevheten går i favør «middelaldrende menn, med høgere utdanning, i ledende stillinger og med høg inntekt» (Eliassen, 1985, s.112). Samtidig skriver Eliassen (1985) om at én årsak til at politikere er bedre representanter for befolkningen når det kommer til sosiale karakteristikk, enn det den økonomiske eller administrative elite er, er at vår tiltro til vårt

Emma Wahlberg Lervik

FoU samfunnsfag

Vår 2021

parlamentariske system er avhengig av noen åpninger for representanter fra lavere samfunnslag inn i det politiske lederskapet (s.112).

Helgerud (2017) skriver at demokratisk teori fremmer et ideal om den informerte borgeren, og ser et høyt nyhetskonsum som svært viktig for å oppnå dette (s.2). Journalistikkforsker Natalie Fenton forklarer nyheters rolle i demokratiet som «the life-blood of a democracy» (2010, s.12). Blekesaune, Elvestad & Aalberg (2010), Moe & Kleiven (2016) og Prior (2005) er blant forskere som omtaler sjeldenkonsumenter av nyheter som en trussel mot demokratiet. Dette påstås på bakgrunn av kvantitative studier som har vist korrelasjon mellom lavt nyhetskonsum, liten interesse i politikk og lavt samfunnsengasjement (Helgerud, 2017, s.2). Likevel finner Helgerud (2017) at det ofte ligger mer bak enn at disse sjeldenkonsumentene bare ikke vil oppdatere seg på nyheter.

Helgerud (2017, s.2) skriver om sjeldenkonsumenter av nyheter. Ved hjelp av analyse av kvalitative intervjuer forsøker han blant annet å finne hvilke årsaker man har til sjeldenkonsumenter. Helgerud (2017) trekker fram tre grupper innenfor sjeldenkonsumenter, basert på sin forskning. Den første er en gruppe som beskriver sitt forhold til nyheter mot det vi kan omtale som medlidenhet (Helgerud, 2017, s.11). Höijer (2004, s.513) omtaler oppfølging av saker som omhandler menneskelig lidelse som et viktig aspekt innen journalistikken. Dermed er dette noe vi finner mye av i nyhetsbildet, og den første gruppen sjeldenkonsumenter unngår nyheter blant annet fordi slik lesning av at andre har det vondt «gjør at de føler seg motløse, og det oppleves så sterkt at det går ut over deres egen psyke; de blir altså medlidende» (Helgerud, 2017, s.11). Den andre gruppen sjeldenkonsumenter omtales av Helgerud (2017) som *frakoblede*. Eiri Elvestad (2015, s.58-59) finner at en del av informantene hennes ga uttrykk for irritasjon ovenfor sjeldenkonsumenter. Dette fordi en del av informantene tenkte at de ikke brydde seg om samfunnet. Av de tre gruppene Helgerud (2017) deler sjeldenkonsumentene inn i, kommer de *frakoblede* nærmest denne beskrivelsen. Elvestads (2015) informanter beskriver blant annet at deres interesse begrenses innenfor nære relasjoner, og at de opplever manglende relevans for nyheter i sitt eget liv. En av informantenes utsagn kan relateres til Maria Kyriakidou (2015), og hvordan hun forklarer «detached witnessing» (s.226). Dette handler om at det man leser om i nyhetene ofte er så fjernt at man ikke klarer å relatere til det. Den tredje gruppen sjeldenkonsumenter omtales av Helgerud (2017, s.14) som *karriereprioriterende*. Forskjellen fra de *frakoblede* sjeldenkonsumentene er at denne gruppen har en større grad av bevisst bortvelgelse av

nyheter. Denne gruppen ser ikke lesing av nyheter som fornuftig tidsbruk, og at denne tiden heller brukes til karrierefremming (Helgerud, 2017, s.14).

Hegna (2018) ser på endringer i samfunnspolitisk engasjement og deltakelse blant ungdom mellom 2009 og 2016. Artikkelen er basert ICCS-undersøkelsene fra 2009 og 2016, og er derfor svært relevant for denne oppgaven. Hegna (2018) skriver at manglende samfunnspolitisk engasjement eller deltakelse blant ungdom ikke nødvendigvis handler om ungdommene selv. Hun trekker heller fram et etablert politisk system som er basert på prinsipper for voksendeltakelse, og derfor ikke klarer å inkludere ungdommene. Hegna (2018) støtter seg på Gholami (2017) og Harris mfl. (2010) når hun setter an et «ungdomssentrert perspektiv på medborgerskap, demokratisk engasjement og deltakelse» (s.55). Hun trekker også fram Thomson mfl. (2004) som sier noe om at «citizenship» ikke er forbeholdt voksne, og at det da er utsatt til en ubestemt framtid, men at det må ses på som en kontinuerlig pågående prosess, hvor ungdommene selv er deltakende til enhver tid (s. 218).

Blant andre Fjeldstad, Lauglo & Mikkelsen (2010) viser sammenhengen mellom engasjement i demokratiet i skolehverdagen og selve forståelsen av demokrati og medborgerskap. Likevel viser svensk forskning at kunnskap om nettopp dette er noe elevene i større grad har med seg inn i skolen, og at skolen i liten grad har potensiale til å utvikle en slik kompetanse (Ekman & Zetterberg, 2010). Samtidig ser man også at plan om høyere utdanning henger sammen med for eksempel foreldrenes utdanningsnivå (Bakken, 2016 & Hegna, 2014), og videre med kompetanse om medborgerskap og samfunnspolitisk deltakelse.

Patrick Lie Andersen (2017) skriver at «Legitimiteten til politikerne beror også på graden av representasjon» (s.145). I kapittelet *Den norske politiske eliten. Sammenhengen mellom politiske posisjoner, klassebakgrunn og utdanning* undersøker han i hvilken grad, og hvordan, norske toppolitikere er et representativt utvalg for den norske populasjonen, gjennom å se på klasse- og utdanningsbakgrunn. Andersen trekker fram flere sider av saken. Ved å se på Eliassen (1985), som mener at hvem som blir toppolitikere er alder-, kjønn- og yrkesbetinget heller enn høy sosial status, får man se den ene siden av saken. Flytter man blikket over på den andre siden, argumenterer Higley mfl. (1976, s.183) i sin studie for at den politiske eliten hovedsakelig er representativ for befolkningen, og får støtte fra Klausen (2002, s.81) som sier at den politiske eliten i større grad har ordinær bakgrunn enn det for eksempel næringslivs- og juseliten har.

Emma Wahlberg Lervik

FoU samfunnsfag

Vår 2021

Også Andersen (2017) trekker fram sosialiseringens betingelser innen familien, hvor eksempelvis politisk engasjement kan overføres fra forelder til barn (s.147). I tillegg har studier funnet sammenheng mellom utdanning og politisk engasjement (Lauglo & Øia, 2006), og sammenheng mellom sosial klasse og utdanning (f.eks. Andersen & Hansen, 2012 og Hansen og Mastekaasa, 2006). Klausen (2002) trekker fram sosialt nettverk som avgjørende faktor for å forklare den ulike representasjonen av henholdsvis middel- og arbeiderklasse i eliteposisjoner. Om dette skriver Andersen (2017) at «Blant politikere kan sosialt nettverk resultere i sosial skjevhet dersom enkelte klasseopphav er forbundet med god tilgang til kontakter i sentrale posisjoner» (s.149). Slik finner Andersen flere sammenhenger mellom klasse, utdanning og politisk engasjement.

Metode

Forskningsgrunnet til denne oppgaven er en spørreundersøkelse. Metodedelen av denne oppgaven vil dermed ha en kvantitativ tilnærming, og siden forskningsgrunnet er en spørreundersøkelse, vil dette være det mest hensiktsmessige. For å best mulig kunne undersøke det problemstillingen etterspør ut fra datamaterialet som benyttes, vil det være mest hensiktsmessig å benytte seg av bivariate analyser, eller krysstabeller. En slik type analyse gir den som analyserer muligheten til å se sammenhengen mellom ulike variabler. Datamaterialet som blir brukt i denne oppgaven består av resultater fra ICCS-undersøkelsen fra 2016, hvor variablene som blir brukt til analyse og diskusjon i denne oppgaven er spørsmålene som ble stilt. Disse variablene settes opp mot hverandre, og ved hjelp av en krysstabell vil man kunne si noe om sammenhengen mellom variablene.

For å kunne si noe om populasjonen, de vi egentlig ønsker å si noe om, kreves det at det er foretatt et sannsynlighetsutvalg i forkant av undersøkelsen. En slik utvelgelse er nødvendig for at utvalget med stor sannsynlighet skal kunne være representativt for hele populasjonen (Ann Kristin Larsen, 2017, s.39). I den nasjonale rapporten for Norge for ICCS-undersøkelsen fra 2016 skriver forfatterne at det ble foretatt en stratifisert utvelgelse for å kunne velge ut hvilke skoler som skulle delta på spørreundersøkelsen (Huang mfl., 2017, s.23). De skriver videre at hensikten med dette var å kunne sikre best mulig representativitet blant de utvalgte skolene og elevene. Selv om Asbjørn Johannessen, Per Arne Tufte & Line Christoffersen (2016) skriver at det nå er mer vanlig å ha en svarprosent på mellom 30-40 prosent i spørreundersøkelser (s.245), var denne prosenten i ICCS-undersøkelsen i 2016 på 93,7 prosent (Huang mfl., 2017, s.23). Dette omtales som høy svarprosent (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016). IEA har likevel satt et krav om at svarprosenten for både elevundersøkelsen og den tilhørende

kunnskapstesten skal overstige 85 prosent i det deltakende landet for å kunne være med i analysene av undersøkelsen (Huang mfl., 2017, s.24). Dette bidrar til at det i stor grad vil være mulig å foreta statistiske generaliseringer, altså å dra slutninger om populasjonen på grunnlag av funn i utvalget.

Analyse og resultat

Datasettet som brukes som bakgrunn for denne oppgaven er de norske 9.-klassingenes svar på ICCS 2016. Analyseprogrammet som benyttes er IBM SPSS Statistics 27. For å kunne se den prosentvise fordelingen på de ulike variablene og gjennomsnitt er det foretatt univariate analyser. I tillegg vil det være hensiktsmessig å bruke bivariate analyser og krysstabeller for å kunne se på sammenhengen mellom to variabler, som her blant annet dreier seg om eget forventet utdanningsnivå opp mot foreldres høyeste utdanningsnivå.

Som nevnt vil det også være hensiktsmessig å inkludere noen univariate analyser. Disse har til hensikt å videre bygge opp under besvarelse av problemstillingen. Fra ICCS 2016 er variablene «*Hvilket utdanningsnivå er det høyeste du regner med å fullføre?*», «*Stemt på tillitsvalgt i klassen/gruppa eller elevrådet*» og «*Bruker internett til å finne informasjon om politikk eller samfunnsspørsmål*» valgt ut til univariat analyse. Alle de tre overnevnte variablene til univariat analyse er valgt ut på bakgrunn av teorigrunnlaget i denne oppgaven, hvor det blant annet kommer fram at utdanning og politisk engasjement og også engasjement i skoledemokratiet, nyhetskonsum og politisk engasjement henger tett sammen.

De utvalgte variablene til analysen vil kunne være med på å si noe om sammenhengen mellom utdannelse, klassebakgrunn og politisk engasjement. Selv om ICCS-undersøkelsen fra 2016 ikke spør direkte om klassebakgrunn, vil man med bakgrunn i tall fra SSB (2018) om avtalt månedslønn opp mot utdanningsnivå (se figur 1) likevel kunne si noe om dette. Som figur 1 viser, kan man se at avtalt månedslønn stiger med økende utdanningsnivå.

Uavhengig og avhengige variabler

Den uavhengige variabelen som er valgt ut til denne analysen er «*Hva er den høyeste utdanningen faren din (eventuelt annen mannlig foresatt) har fullført?*». Denne variabelen er valgt ut for å kunne si noe om klassebakgrunn, da blant annet figur 1 *Avtalt månedslønn per utdanningsnivå* viser at avtalt månedslønn stiger med økende utdanningsnivå, og dette vil derfor kunne være en indikator på respondentenes klassebakgrunn. I tillegg er det valgt ut to avhengige variabler for å videre kunne analysere disse opp mot den uavhengige variabelen, og i neste omgang besvare problemstillingen. Disse variablene er «*Hvilket utdanningsnivå er det*

høyeste du regner med å fullføre?» og «Snakker med en eller begge foreldre om samfunnsspørsmål eller politikk».

		Hva er det høyeste nivået av utdanning du forventer å gjennomføre?				
		Høyskole eller universitet	Fagskole, bransjeutdanning eller annen yrkesrettet utdanning etter videregående skole	Videregående skole	Ungdomsskole	Total
Hvor ofte snakker du med en eller begge foreldre om samfunnsspørsmål eller politikk? <i>(Prosent av høyeste forventet utdanningsnivå)</i>	Aldri eller nesten aldri	37,4	55,3	63,6	56,4	46,6
	Månedlig (minst en gang i måneden)	31,3	26,8	21,3	22,3	28,2
	Ukentlig (minst en gang i uka)	23,9	14,6	11,9	16	19,5
	Daglig eller nesten daglig	7,4	3,4	3,2	5,3	5,7
Total		100	100	100	100	100
		3386	1367	951	319	6023

Tabell 1: Hva er det høyeste nivået av utdanning du forventer å gjennomføre? og Hvor ofte snakker du med en eller begge foreldre om samfunnsspørsmål eller politikk?

Tabell 1 viser korrelasjonen mellom eget forventet fremtidig utdanningsnivå og hvor ofte eleven snakker med en eller begge foreldrene om politikk eller samfunnsspørsmål. Selv om vi ser at det er prosentvis minst vanlig å *aldri eller nesten aldri* snakker med foreldre om samfunnsspørsmål med forventet utdanning på *universitet- eller høgskolenivå*, er ikke denne tendensen jevnt økende etter økende verdier. Vi ser blant annet at det er en større prosentandel av de som forventer *videregående skole* som høyeste utdanningsnivå som *aldri eller nesten aldri* snakker med en eller begge foreldre om politikk eller samfunnsspørsmål enn de som ser for seg ungdomsskole som høyeste utdanningsnivå.

Samtidig ser vi at den absolutt største gruppen av de som *daglig eller nesten daglig* prater med en eller begge foreldre om politikk eller samfunnsspørsmål, forventer utdanning på *universitets- og høgskolenivå*. Innen denne verdien ser vi også at elevgruppen som forventer seg høyeste utdanning på *ungdomsskolenivå* prosentvis mye oftere snakker med foreldre om politikk og samfunnsspørsmål enn de som ser for seg høyeste utdanning på *videregående skole* eller *yrkesrettet utdanning etter videregående skole*. Det er dermed ikke slik at forventet utdanning på laveste nivå åpenbart sammenfaller med lite prat om politikk og samfunnsspørsmål hjemme.

Tabell 2 og tabell 3 (vedlegg) viser at det totalt sett er prosentvis svært lik fordeling til forventet utdanning opp mot mors utdannelse og forventet utdanning opp mot fars utdannelse. Det brukes derfor kun fars høyeste utdannelse som uavhengig variabel i tabell 2.

		Fars høyeste fullførte utdanning					
		Høgskole eller universitet	Fagskole, bransjeutdanning eller annen yrkesrettet utdanning etter videregående skole	Videregående skole	Ungdomsskole	Har ikke fullført ungdomsskole	Total
Hva er det høyeste utdanningsnivået du forventer å gjennomføre? <i>(Prosent av fars høyeste fullførte utdanning)</i>	Høgskole eller universitet	75,9	47,9	37,6	40,3	48,0	57,5
	Fagskole, bransjeutdanning eller annen yrkesrettet utdanning etter videregående skole	13,2	33,4	24,3	22,5	24,0	22,3
	Videregående skole	6,6	13,9	32,7	29,8	20,0	15,3
	Ungdomsskole	4,3	4,8	5,3	7,4	8,0	4,9
	Total	100	100	100	100	100	100
		2420	1767	1109	258	75	5629

Tabell 2: Fars høyeste fullførte utdanning og Hva er det høyeste utdanningsnivået du forventer å gjennomføre?

Tabell 2 viser at den absolutt største gruppen som forventer utdanning på høgskole- eller universitetsnivå har far med det samme utdanningsnivået. Slik vi så i tabell 1 er det likevel ikke slik at denne tendensen forflytter seg jevnt med økende verdier. Vi ser blant annet at det er en større prosentandel av respondenter som forventer seg høyere utdanning med far som har ungdomsskole eller ikke fullført ungdomsskole som høyeste utdanningsnivå enn de som har far med videregående skole som høyeste utdanning. Derimot ser vi at den største andelen av respondenter som forventer ungdomsskole som høyeste utdanning har far som enten har eller ikke har fullført ungdomsskole som høyeste utdanningsnivå.

		Fars høyeste fullførte utdanning					
		Universitet eller høyskole	Fagskole, bransjeutdanning eller annen yrkesrettet utdanning etter videregående skole	Videregående skole	Ungdomsskole	Ikke fullført ungdomsskole	Total
Snakker med en eller begge foreldre om politikk eller samfunnsspørsmål <i>(Prosent av fars høyeste fullførte utdanning)</i>	Aldri eller nesten aldri	36,4	49,8	54,8	49,4	64,1	45,3
	Månedlig (minst en gang i måneden)	30,7	29,1	26,2	29,0	19,2	29,1
	Ukentlig (minst en gang i uka)	25,3	16,4	15,2	15,1	15,4	19,9
	Daglig eller nesten daglig	7,6	4,7	3,8	6,6	1,3	5,8
Total		100 2424	100 1785	100 1120	100 259	100 78	100 5666

Tabell 4: Fars høyeste fullførte utdanning og Snakker med en eller begge foreldre om politikk eller samfunnsspørsmål.

Tabell 4 viser at den største gruppen som *aldri eller nesten aldri* snakker med foreldre om politikk eller samfunnsspørsmål har far som ikke har fullført ungdomsskole. I andre enden av skalaen finner vi at den største andelen av respondentene som *daglig eller nesten daglig* snakker med foresatte om politikk eller samfunnsspørsmål har far med høyeste utdanning på universitets- eller høyskolenivå. Derimot kommer respondentene som *daglig eller nesten daglig* snakker med foresatte om politikk eller samfunnsspørsmål og har far med ungdomsskole som høyeste utdanningsnivå fram som en betydelig gruppe. Det er derfor ikke slik at det nødvendigvis er mer prat om samfunnsspørsmål og politikk hjemme desto høyere utdanning foresatte har.

Hva er det høyeste utdanningsnivået du forventer å fullføre?	
Utdanningsnivå	%
Høyskole eller universitet	56,2
Fagskole, bransjeutdanning eller annen yrkesrettet utdanning etter videregående skole	22,6
Videregående skole	15,8
Ungdomsskole	5,3
Total	100 6086

Tabell 5: Hva er det høyeste utdanningsnivået du forventer å fullføre?

Tabell 5 viser at flesteparten av respondentene forventet utdanning på høyskole- eller universitetsnivå. Likevel er det en betydelig gruppe som forventer seg yrkesrettet utdanning eller videregående skole som høyeste utdanning. En slik fordeling viser oss at det er en nogen lunde grei fordeling på de ulike verdiene.

Stemt på tillitsvalgt for klassen/gruppa eller elevrådet	
Verdi	%
Ja, jeg har gjort dette innen de siste 12 månedene	50,6
Ja, men det er mer enn ett år siden	24,6
Nei, jeg har aldri gjort dette	24,8
Total	100 6132

Tabell 6: Stemt på tillitsvalgt for klassen/ gruppa eller elevrådet.

I tabellen som viser hvorvidt respondentene har stemt på tillitsvalgt for klassen/gruppa eller elevrådet ser vi at omtrent 75% svarer at de på ett eller annet tidspunkt har gjort dette. Likevel finner vi en gruppe på 24,8% som svarer at de aldri har gjort dette. Dette kan gjøre seg relevant med tanke på sammenheng mellom deltakelse i skoledemokratiet og politisk engasjement.

Bruker internett til å finne informasjon om politikk eller samfunnsspørsmål	
	%
Aldri eller nesten aldri	39,5
Månedlig (minst en gang i måneden)	33,5
Ukentlig (minst en gang i uka)	20,8
Daglig eller nesten daglig	6,2
Total	100 6156

Tabell 10: Bruker internett til å finne informasjon om politikk eller samfunnsspørsmål.

Tabell 10 viser at bare 27% av respondentene *Ukentlig (minst en gang i uka)* eller *Daglig eller nesten daglig* bruker internett til å finne informasjon om politikk eller samfunnsspørsmål. Vi ser også at nesten 40% av respondentene svarer at de *aldri eller nesten aldri* bruker internett til det samme. Dermed er det en større del av respondentene som *aldri eller nesten aldri bruker internett til å finne informasjon om politikk eller samfunnsspørsmål*, enn det er respondenter som minst ukentlig gjør det samme.

Diskusjon

Aspirasjon om utdanning, foreldres utdanning og toppolitikk

Dersom man ser på fordelingen innen de ulike utdanningsnivåene hos stortingspolitikere i perioden 2013-2017 og sammenlikner dette med hvilken utdanning respondentene på ICCS 2016 svarte, finner man blant annet at prosentandel med høyskole- eller universitetseksamen hos stortingspolitikere er ganske mye høyere enn prosenten som svarte at de forventer å fullføre innen det samme utdanningsnivået ikke samsvarer i veldig stor grad. Ut fra tabell 5 forventer 56,2% av respondentene å fullføre høyere utdanning. Stortingsmedlemmene fra 2013-2017 med fullført høyere utdanning faller på en total på 79,2% (se tabell 7 (vedlegg)).

På samme måte ser vi at det ikke var et eneste stortingsmedlem som ikke hadde utdanning utover lovpålagt grunnskole i den samme perioden, men at 5,3% av respondentene på ICCS 2016 ikke forventet videre utdanning etter ungdomsskole. Dersom regjeringen skal kunne være en god representasjon av befolkningen, vil man kunne argumentere for at fordelingen på de ulike verdiene i tabell 5 og tabell 7 burde vært nogen lunde lik. Dette stadfester også at det i større grad er personer med høy utdanning som innehar de mest sentrale posisjonene i norsk toppolitikk, og vi ser tydelig sammenhengen mellom utdanning og politisk aktivitet og samfunnsengasjement. Dette støttes også opp av blant andre Lauglo og Øia (2006), som finner sammenheng mellom utdanning og politisk engasjement. Om man går tilbake og ser på tabellene som viser respondentenes høyeste forventet utdanning opp mot foreldres utdanning, kan man tydelig se en sammenheng mellom at barn av foreldre med høyere utdanning også aspirerer til å selv ta høyere utdanning. Ekman & Zetterberg (2010) trekker blant annet fram at politisk sosialisering i stor grad skjer i hjemmemiljøet, og at elevene i større grad tar dette med seg inn i skolen framfor at dette er noe skolen gir elevene. Slik kan man se hvorfor foreldres utdanningsnivå, hvor ofte det prates om politikk og samfunnsspørsmål hjemme, og forventet framtidig utdanning har en påvirkning på i hvor stor grad respondentene kan forventes å bli politisk engasjerte eller ikke. I en rapport som legger fram funn etter ICCS 2016 fra NOVA (2017) poengteres det at Norge, som eneste nordiske land, kan vise til endring i kunnskapsgapet hos elever med foreldre med eller uten høyere utdanning mellom undersøkelsene i 2009 og 2016. Også her trekkes det fram at elever med foreldre med høyere utdanning har en større kunnskap om og forståelse av demokrati enn det elever med foreldre uten høyere utdanning har. Dette kan igjen trekkes inn i det som tidligere er nevnt om sammenhenger mellom utdanning og politisk engasjement.

Utdanning og potensiale for politisk engasjement

Dersom man ser noe bort fra de tre ulike faktorene Helgerud (2017) trekker fram som årsaker til sjeldnenkonsum av nyheter, skriver han at et høyt nyhetskonsument er svært viktig for å oppfylle idealet om den informerte borgeren. Den informerte borgeren trekkes innen demokratisk teori fram som et ideal. I rapporten fra ICCS-undersøkelsen (2016) ble det trukket fram at tradisjonelle medier fungerte dårlig som informasjonskanal på norske elever. Man ser derimot at respondentene i større grad bruker TV for å holde seg oppdatert på nasjonale og internasjonale nyheter (se tabell 9). Man kunne kanskje tenkt at det i et ungdomsliv som i stor grad foregår via en smarttelefon ville vært vanligere å benytte internett som informasjonskilde. 99% av respondentene svarer blant annet at de har internetttilgang

hjemme (se tabell 8). Denne hypotesen oppfylles ikke i veldig stor grad, og man finner i analyse av besvarelsene på undersøkelsen at gjennomsnittet på å benytte seg av TV som informasjonskanal ligger på en høyere verdi enn bruk av internett til det samme formålet gjør (se tabell 8 og tabell 9).

Selv om man i en slik undersøkelse til dels ønsker å finne en spredning mellom verdiene, vil man i lys av Helgerud (2017) kunne påstå at funn som de i ICCS 2016 i noen grad kan påvirke respondentenes demokratiforståelse. Ved å se på hva norske elever svarte i ICCS-undersøkelsen fra 2016, finner man at omtrent 40% av respondentene svarer at de *aldri eller nesten aldri bruker internett til å finne informasjon om politikk eller samfunnsspørsmål*.

Fenton (2010) omtaler nyheter som «the life-blood of a democracy» (s.3), og sammen med blant andre Prior (2005) og Moe & Kleiven (2016) vil man kunne si at dette vil kunne true demokratiet, og spesielt disse respondentenes demokrati- og medborgerskapsforståelse.

Hegna (2018) etablerer en sammenheng mellom forventning om høyere utdanning, foreldrenes utdanningsnivå og samfunnspolitisk deltakelse og engasjement, og slik kan vi se for oss at et lavt nyhetskonsument i neste omgang kan bidra til lavere samfunnsengasjement blant disse ungdommene.

På en annen side trekker Helgerud (2017) fram karrieresentrerte som en av tre grupper innen sjeldenkonsumenter av nyheter. Selv om vi nå har sett på en rekke faktorer som etablerer en sammenheng mellom utdanning, klassebakgrunn og politisk aktivitet, kan man likevel med bakgrunn i Helgeruds teori diskutere hvorvidt konsum av nyheter spiller en viktig rolle for bygging av karriere eller ikke. Dette også til tross for at blant andre Fenton (2010) omtaler nyheters rolle som «the life-blood of a democracy» (s.3). Dermed kan også sjeldenkonsumenter være karrieresentrerte, og dermed også kandidater til å være/bli politisk engasjerte.

Skolens rolle i opplæring til demokrati og medborgerskap

Thomson mfl. (2004) skriver at «citizenship», altså medborgerskap, er en hele tiden pågående prosess med ungdommen som deltaker, og at dette ikke er forbeholdt kun voksne. Likevel dreier vårt politiske system seg om voksendeltakelse, noe som blant annet tydeliggjøres i aldersgrense ved stortings- og kommunevalg. Hegna (2018) skriver at ungdoms manglende politiske engasjement ikke nødvendigvis skyldes ungdommen selv, men at dette politiske systemet også er noe av grunnen. Fordi ungdom i Norge «holdes utenfor» politikken frem til myndighetsalder, vil skolen og deltakelse i skoledemokratiet spille en avgjørende rolle i

opplæring til demokrati og medborgerskap. Når analyse av tabell 6 viser at 24,8% av respondentene svarer at de ikke på noe tidspunkt har stemt i valg av tillitsvalg for klassen/gruppa eller elevrådet, kan man stille spørsmål om hvorvidt skolen tar sitt oppdrag i opplæring til demokrati og medborgerskap på alvor. Likevel er det her ungdommen møter demokrati i praksis for kanskje første gang, og det bør derfor også kunne oppfordres fra lærer om deltakelse i skoledemokratiet.

Samtidig finner også Fjeldstad, Lauglo & Mikkelsen (2010) at det er en sammenheng mellom deltakelse i skoledemokratiet og oppfattelse av demokrati og medborgerskap. Her vil spesielt også det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap etter Kunnskapsløftet (Kunnskapsdepartementet, 2020) kunne spille en viktig rolle i skolen de kommende årene. Elevene bruker store deler av barne- og ungdomstiden sin i klasserom, hvor læreren spiller en spesielt viktig rolle for å utvikle forståelsen av viktigheten av deltakelse i samfunnet i framtiden. Her vil det være naturlig å trekke inn at omtrent 75% av respondentene i ICCS 2016 svarte at de på ett eller annet tidspunkt har stemt på tillitsvalgt for klassen/gruppen eller elevrådet (tabell 6), og man kan, med bakgrunn i Fjeldstad, Lauglo & Mikkelsen (2010) argumentere for at også dette kan bidra til styrking av elevenes oppfattelse av demokrati og medborgerskap.

På den andre siden finner Ekman & Zetterberg (2010) at skolen har liten mulighet til å påvirke elevenes kompetanse rundt demokrati og medborgerskap. Likevel bør det tas i betraktning at barn og unge bruker store deler av tiden sin på skolen, og det vil derfor bli feil å påstå at skolen ikke har mulighet til å påvirke dette i det heletatt. Som nevnt i avsnittet over, vil det tverrfaglige temaet *Demokrati og medborgerskap* (Kunnskapsdepartementet, 2020) kunne spille en interessant rolle i tiden framover, og skolens mulighet til å påvirke dette hos elevene vil kanskje kunne antas å endres.

Avslutning

Hvordan ser vi sammenheng mellom utdanning, klasse og samfunnsengasjement?

Gjennom denne oppgaven har jeg vist hvordan vi kan se hvordan foreldres utdanningsnivå, og dermed også klassebakgrunn, har stor innvirkning på respondentenes forventninger til eget framtidig utdanningsnivå. Ved å vise til ulik demokrati- og medborgerskapsteori har jeg forsøkt å vise at også politisk sosialisering i stor grad skjer i hjemmemiljøet, og at skolen ikke nødvendigvis har den viktigste stemmen innen dette. Med Kunnskapsløftet (Kunnskapsdepartementet, 2020) ser man at det kommer inn et ønske om at skolen i større

grad skal ta del i elevenes politiske sosialisering, og man kan kanskje håpe på at dette i det lange løp vil kunne være med på å utjevne tendensene til at det er de med høyest klassebakgrunn som skal styre landet vårt. Dette vil også kunne bidra til at stortingsrepresentantene i større grad vil kunne utgjøre et «speilbilde» av befolkningen.

Oppgaven har også tatt opp hvorvidt stortingsrepresentantene mellom 2013-2017 var en god representasjon av befolkningen. Vi ser tydelig at representanter med høyere utdanning er godt representert, men at det er mangel på representasjon fra de lavere samfunnsklassene. Ved å vise til blant andre Eliassen (1985) som skriver at politiske eliteposisjoner i stor grad innehas av middelaldrende menn med høy utdanning og inntekt, og sammenlignet dette opp mot forrige storting finner vi at i alle fall punktet om høy utdanning stemte godt overens med for. Her fant vi blant annet at høy utdanning var overrepresentert, og at dette stemmer godt med Eliassens (1985) teori om at det demokratiske idealet om at eliten skal være et speilbilde av befolkningen, men at dette ikke er oppfylt i noe demokrati.

En rekke teoretikere har etablert en sammenheng mellom utdanning, klassebakgrunn og politisk engasjement, og analyse av respondentenes svar på de utvalgte variablene i ICCS-undersøkelsen fra 2016 viser også dette. Denne oppgaven har drøftet disse sammenhengene, og på bakgrunn av ICCS 2016 og teorien som er brukt kan man også se de samme tendensene. Oppgaven har vist at foreldres utdanning er en påvirkende faktor for valg av egen utdanning, og at utdanningsnivå har en viss sammenheng med politisk engasjement. Opp mot analyse av stortingspolitikernes utdanningsnivå har vi sett at det er en overrepresentasjon av de høyere samfunnslagene i de høyeste politiske posisjonene. Like fullt kan man kanskje håpe at innføring av det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap med Kunnskapsløftet (Kunnskapsdepartementet, 2020) vil kunne være med på å endre noen av tendensene som er trukket fram i denne oppgaven, i framtida. Dette vil kunne bli mulig å se i ICCS-undersøkelsen som skal gjennomføres i 2022.

Emma Wahlberg Lervik
FoU samfunnsfag
Vår 2021
Litteratur

- Andersen, P.L & Hansen, M.N. (2012). Class and cultural capital – The case of class inequality in educational performance. *European Sociological Review*, 28 (5), 607-621
DOI: <https://doi.org/10.1093/esr/jcr029>
- Andersen, P.L. (2017). Den norske politiske eliten. Sammenhengen mellom politiske posisjoner, klassebakgrunn og utdanning. I O. Korsnes, M.N. Hansen & J. Hjellbrekke (red.) *Elite og klasse i et egalitært samfunn*. (s.144-164). Sted: Universitetsforlaget
- Bakken, A. (2016). Endringer i skoleengasjement og utdanningsplaner blant unge med og uten innvandrerbakgrunn. Trender over en 18-årsperiode. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 16(1), 40-62. Hentet fra <https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/1590/1454>
- Blekesaune, A., Elvestad, E., & Aalberg, T. (2010). Tuning out the World of News and Current Affairs – An Empirical Study of Europe’s Disconnected Citizens. *European Sociological Review*, 28(1), 110– 126. DOI: <https://doi.org/10.1093/esr/jcq051>.
- Ekman, J., & P. Zetterberg. (2010). Making Citizens in the Classroom? Family Background and the Impact of Civic Education in Swedish Schools. Hentet fra https://www.researchgate.net/publication/228391754_Making_Citizens_in_the_Classroom_Family_Background_and_the_Impact_of_Civic_Education_in_Swedish_Schools
- Eliassen, K. A. (1985). Rekrutteringen til Stortinget og regjeringen 1945-1985. I: Nordby, T. (red.), *Storting og regjering 1945-1985. Institusjoner – rekruttering* (s.109-130). Oslo: Kunnskapsforlaget.
- Elvestad, E. (2015). *Barn av informasjonsrike medieomgivelser: En studie av norske elever og studenter sitt forhold til nyheter i tradisjonelle og sosiale medier*. Skriftserien fra Høgskolen i Buskerud og Vestfold nr. 23. Hentet fra https://openarchive.usn.no/usn-xmlui/bitstream/handle/11250/2368736/Skriftserien_2015_23_Elvestad.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Fenton, N. (2010). Introduction: New media and Democracy. I N. Fenton (red.). *New media, old news: Journalism and democracy in the digital age* (11-24). Sage Publications.
DOI: <https://doi.org/10.4135/9781446280010>

Emma Wahlberg Lervik
FoU samfunnsfag
Vår 2021

Fjeldstad, D., Lauglo, J. & Mikkelsen, R. (2010). *Demokratisk beredskap. Kortrapport om norske ungdomsskoleelevers prestasjoner og svar på spørsmål i den internasjonale demokratiundersøkelsen International Civic and Citizenship Education Study (ICCS 2009)*. Oslo: Universitetet i Oslo

Gholami, R. (2017). The art of self-making: identity and citizenship education in late-modernity. *British Journal of Sociology of Education*, 38(6), 798-811. DOI: <https://doi.org/10.1080/01425692.2016.1182006>

Hansen, M. N. & Mastekaasa, A. (2006). Social Origins and Academic Performance at University. *European Sociological Review*, 22(3), 277-291. DOI: <https://doi.org/10.1093/esr/jci057>

Harris, A.H., Wyn, J., & Younes, S. (2010). Beyond apathetic or activist youth. 'Ordinary' young people and contemporary forms of participation. *YOUNG*, 18(1), 9-32. DOI: <https://doi.org/10.1177/110330880901800103>

Hegna, K. (2014). Changing Educational Aspirations in the Choice of and Transition to Post-Compulsory Schooling—A Three-Wave Longitudinal Study of Oslo Youth. *Journal of Youth Studies*, 17(5), 592-613. DOI: <https://doi.org/10.1080/13676261.2013.853870>

Hegna, K. (2018). Endringer i samfunnspolitisk engasjement og deltakelse blant ungdom 2009-2016 – økte forskjeller og polarisering?. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, (18)1, 51-74. Hentet fra <https://journals.oslomet.no/index.php/ungdomsforskning/article/view/2996/2924>

Helgerud, A. (2017). Sjeldenkonsumenter av nyheter: Holdning til nyhetsmedier, medborgerskap og forklaringer på sjeldenkonsum blant unge voksne. *Norsk medietidsskrift*, (24)2, 1-19. DOI: <https://doi.org/10.18261/issn.0805-9535-2017-02-04>

Higley, J., Field, G.L. & Grønholt, K. (1976). *Elite structure and ideology. A theory with applications to Norway*. Oslo: Universitetsforlaget.

Huang, L., Ødegård, G., Hegna, K., Svagård, V. Helland, T. & Seland, I. (2017). *Unge medborgere. Demokratiforståelse, kunnskap og engasjement blant 9.-klassinger i Norge*. (NOVA-rapport 2017: 15). International Association for the Evaluation of Education and Achievement. Hentet fra [ICCS 2016 National Report Norway.pdf \(iea.nl\)](https://www.icae.org/ICCS_2016_National_Report_Norway.pdf)

Emma Wahlberg Lervik
FoU samfunnsfag
Vår 2021

Höijer, B. (2004). The discourse of global compassion: the audience and media reporting of human suffering. *Media, Culture & Society*, 26(4), 513–531. DOI: <http://doi.org/10.1177%2F0163443704044215>.

International Association for the Evaluation of Educational Achievement. (2016). *ICCS 2016*. [Datasett]. IEA.

Klausen, T.B. (2002). En lukket elite? I T. Gulbrandsen mfl. (red.), *Norske makteliter*, (75-94). Oslo: Gyldendal

Kunnskapsdepartementet. (2020). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Regjeringen. Hentet fra <https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/>

Kyriakidou, M. (2015). Media witnessing: exploring the audience of distant suffering. *Media, Culture & Society*, 37(2), 215–231. DOI: <http://doi.org/10.1177%2F0163443714557981>

Larsen, A. K. (2017). *En enklere metode – veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Lauglo, J & Øia, T. (2006). Education and Civic Engagement among Norwegian Youth. *Policy Futures in Education*, 6(2), 203-223. Hentet fra <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.2304/pfie.2008.6.2.203>

Moe, A., & Kleiven, H. H. (2016). *Bruksmangfold. En analyse av nordmenns nyhetskonsument*. (TFoU-rapport 2016:7). Trøndelag Forskning og Utvikling. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/523e968b720b4d4daa92a6513300d69f/26-07-2016-rapport-om-nyhetskonsument.pdf>

Prior, M. (2005). News vs. Entertainment: How Increasing Media Choice Widens Gaps in Political Knowledge and Turnout. *American Journal of Political Science*, 49(3), 577–592. DOI: <https://doi.org/10.2307/3647733>

Statistisk sentralbyrå. (2018). *Avtalt månedslønn per utdanningsnivå* [Statistikk]. Hentet fra <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/mastergrad-gir-hoyere-lonn>

Stortinget. (2017). *Utdanning stortingsmedlemmer 2013-2017*. Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Representantene/Statistikk/Stortingsrepresentantenes-utdanning-og-yrke/>

Emma Wahlberg Lervik
FoU samfunnsfag
Vår 2021

Thomson, R., Holland, J., McGrellis, S., Bell, R., Henderson, S. & Sharpe, S. (2004).

Inventing adulthoods: a biographical approach to understanding youth citizenship. *The Sociological Review*, 52(2), 218-239. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1467-954X.2004.00466.x>

		Mors høyeste fullførte utdanning					
		Høgskole eller universitet	Fagskole, bransjeutdanning eller annen yrkesrettet utdanning etter videregående skole	Videregående skole	Ungdomsskole	Har ikke fullført ungdomsskole	Total
Hva er det høyeste utdanningsnivået du forventer å gjennomføre? <i>(Prosent av mors høyeste fullførte utdanning)</i>	Høgskole eller universitet	71,0	44,3	38,5	48,4	59,8	57,4
	Fagskole, bransjeutdanning eller annen yrkesrettet utdanning etter videregående skole	16,0	33,9	24,4	21,0	12,4	22,3
	Videregående skole	8,9	16,4	32,1	22,6	14,4	15,4
	Ungdomsskole	4,0	5,4	5,0	8,1	13,4	4,9
Total		100	100	100	100	100	100
		2939	1531	983	186	97	5736

Tabell 3: Mors høyeste fullførte utdanning og Hva er det høyeste utdanningsnivået du forventer å gjennomføre?

Høyeste utdanningsnivå stortingspolitikere (2013-2017)	
Utdanning	%
Grunnskole	0
Yrkesutdannelse som ikke er bygd på videregående skole	4,7
Videregående skole/gymnas som høyeste formelle utdannelse	9,4
Videregående skole/gymnas med tilleggsutdannelse i enkelte fag ved høyskole/universitet	6,7
Høyskoleeksamen	34,2
Universitetseksamen (høyere/lavere grad)	45,0
Total	100
	149

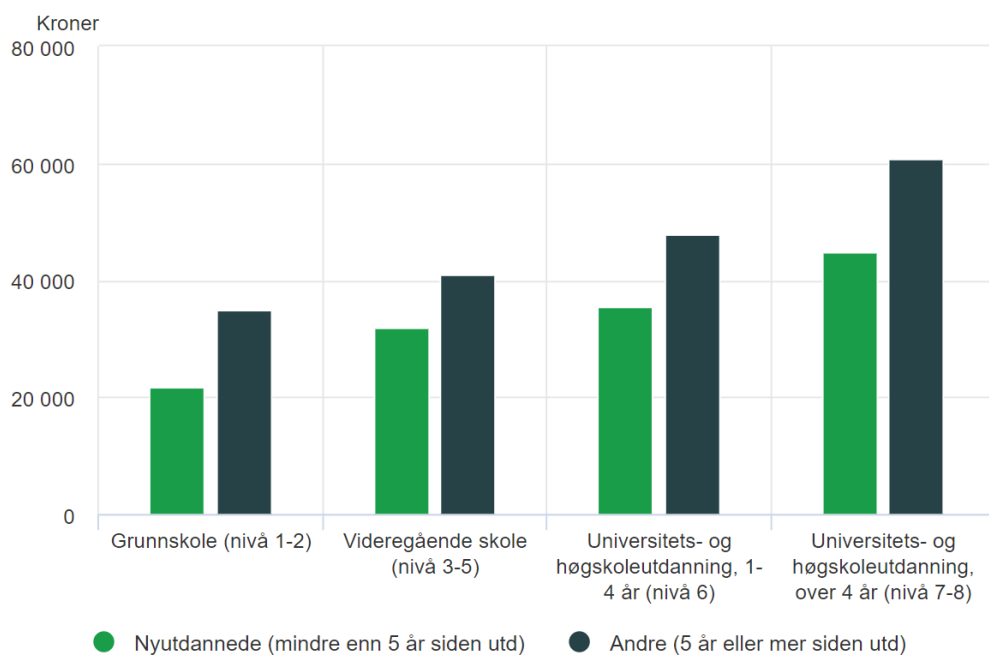
Tabell 7: Høyeste utdanningsnivå stortingspolitikere (2013-2017).

Har du tilgang til internett hjemme?	
	%
Ja	99
Nei	1
Total	100
	6185

Tabell 8: Har du tilgang til internett hjemme?

Ser på TV for å holde deg orientert om norske eller internasjonale nyheter	
	%
Aldri eller nesten aldri	19,9
Månedlig (minst en gang i måneden)	25,2
Ukentlig (minst en gang i uka)	36,6
Daglig eller nesten daglig	18,3
Total	100
	6156

Tabell 9: Ser på TV for å holde deg orientert om norske eller internasjonale nyheter.

Kilde: Lønn, alle ansatte, Statistisk sentralbyrå.

Figur 1: Avtalt månedslønn per utdanningsnivå.